

MMO'NUN ARAÇ MUAYENE İSTASYONLARI/HİZMETİNİN ÖZELLEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN HUKUK MÜCADELESİ SÜRÜYOR

Odamız tarafından Danıştaya açılan davada, Oda talebi ile araç muayene istasyonları hizmetinin özelleştirilmelerine ilişkin Rekabet Kurulu kararlarının yürütülmesi durduruldu.

09.11.2005

Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin Özelleştirme İdaresi'nce özelleştirmeye çalışılması, bu hizmetin kamu/toplum yararı niteliğinden hareketle Anayasal bir hüküm olan kamu hizmetlerinin kamu tarafından verilmesi gerekliliğini dışlamaktadır. Yine bir kamu hizmetinin özel ellere teslimiyle kamunun ciddi bir gelir kaybı ve zarara uğratılması söz konusudur. Bu nedenle Odamız, söz konusu özelleştirmeye ilişkin başından beri karşı çıkarak, bir hukuk mücadelesi yürütmektedir.

Odamızın bu konuda açtığı davalardan birine ilişkin yine kamu lehine bir karar, bu kez Danıştay 13. Dairesi tarafından verilmiştir.

Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin Özelleştirilmesine ilişkin ihale süreci sonucunda, hizmetin 20 yıl süreyle işletilmesi hakkının en yüksek teklifi veren Ortak Girişim Grubuna devri işlemine izin veren Rekabet Kurulu Kararının ve söz konusu ihalede 4. en yüksek teklifi verenlerin değerlendirildiği Rekabet Kurulu Kararının yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle Odamızca açılan davada, Danıştay 13. Dairesi 10.10.2005 tarihli kararıyla; "Rekabet Kurulu'nun araç muayene hizmeti için bildirilen teşebbüslerin kuzey ve güney olarak iki ayrı coğrafi bölge içinde hizmet sunma imtiyazını almasında 4054 sayılı Kanun çerçevesinde bir sakınca bulunmadığı ve bildirim konu özelleştirme işlemine izin verilmesi" kararında hukuka uyarlık görmeyerek, Rekabet Kurulu Kararlarının dava sonuçlanıncaya kadar yürütülmesinin durdurulmasına karar vermiştir.

Danıştay 13. Dairesi'nin karar gerekçesinde; aynı hizmetle ilgili, araç muayene istasyonu açma ve işletme yetkisi verilmesine ilişkin daha önce yapılan ihaleyi sonuçlandıran ve uygun teklifi belirleyen işlemi iptal eden Karayolları Genel Müdürlüğü'nün işleminin yargı kararıyla iptal edilmesiyle, ortada aynı hizmetle ilgili olarak iki ayrı ihale ve iki ayrı ihaleyi sonuçlandırıcı işlemler bulunduğundan, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca bu durumun değerlendirilerek yeniden bir karar alınmasının gerekli bulunduğu belirtilmektedir.

Kamuoyunca bilindiği üzere; daha önce Odamızca açılan bir başka davaya ilişkin olarak Danıştay 8. Dairesi; araç muayene istasyonları/hizmetinin özelleştirme yoluyla devrini düzenleyen Karayolları Trafik Kanunu'nun 35. maddesini Anayasa'ya aykırı bularak, Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermişti.

Yapılmakta olan özelleştirmenin hukuka aykırılıkları, Odamızın yürüttüğü yargı mücadelesi sonucunda tek tek ortaya çıkmaktadır. Odamızın Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin özelleştirilmesine ilişkin hukuk mücadelesinin sürdüğünü kamuoyuna duyururuz.

Emin KORAMAZ

TMMOB Makina Mühendisleri Odası

Yönetim Kurulu Başkanı

“ARAÇ MUAYENE İSTASYONLARI/HİZMETİ”NİN DEVİR YOLUYLA ÖZELLEŞTİRİLMESİ ANAYASA MAHKEMESİ’NDE...

10.11.2005

Danıştay 8. Dairesi, Odamızın açtığı dava üzerine, “Araç Muayene İstasyonları/Hizmeti”nin devir yoluyla özelleştirilmesini Anayasa’ya aykırı bularak, “Karayolları Trafik Kanunu’nun” ilgili 35. maddesinin iptali için Anayasa Mahkemesi’ne başvurulmasını kararlaştırdı.

Danıştay 8. Dairesi, 23.09.2004 gün ve 25592 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelik”in iptali, yürütmenin durdurulması ve bu Yönetmeliğin dayanağı olan 2918 sayılı “Karayolları Trafik Kanunu”nun değişik 35. maddesinin Anayasa’ya aykırılık taşıdığı için iptali istemiyle Odamızın açtığı davaya ilişkin kararında; “Karayolları Trafik Kanunu”nun 35. maddesinin Anayasanın 2, 47, 125 ve 155. maddelerine aykırılık taşımamasından ötürü iptali için Anayasa Mahkemesi’ne başvurulması ve Anayasa Mahkemesi’nin vereceği karar göz önünde tutulmak üzere davanın geri bırakılmasına verdi.

Danıştay kararı, araç muayene istasyonları hizmetinin kamu hizmeti olması itibarıyla idareden tamamen koparılmasının olanaksızlığına ve buna ilişkin Anayasal hükümlere dayanıyor.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Anayasa Mahkemesi’nin vereceği kararı beklemeyerek, ihaleyi kazanan Konsorsiyum ile sözleşme imzalaması halinde, devlet ciddi bir zarara uğrayacak, konu uluslararası tahkime dek gidebilecektir. İhaleyi kazanmış olan Konsorsiyum, özelleştirme geçerli olsa bile Danıştay kararındaki hukuk devleti yorumuna göre, alt bayilikler zinciri oluşturamayacak.

Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin özelleştirilmesine ilişkin 26.11.2004 ve 21.12.2004 tarihli basın açıklamalarımızda, Kamu Kurumu

niteliğinde bir Meslek Kuruluşu olan Odamızın, yasalarda belirlenen görevleri çerçevesinde, kamu ve ülke çıkarları ile toplumun can ve mal güvenliğini ilgilendiren her konuda olduğu gibi bu konuda da toplumsal sorumluluk bilinciyle; Anayasa’ya ve kamu yararına aykırı bulunan Yönetmelik ve Kanun maddesinin iptali için Danıştay’da idari yargı yoluna başvurulduğu kamuoyuna duyurulmuş, bağımsız yargının bu konuda doğru karar vereceğine inancımızı belirtmiş ve konu yargıda olduğu için, Özelleştirme Yüksek Kurulu’nun imzasını bekleyen bu özelleştirmenin henüz tam anlamıyla yasal geçerlilik taşımadığını dile getirmiştik. Bu açıdan Danıştay kararı, Odamızın kamu lehine yaklaşımlarını doğrulamıştır.

Odamız, söz konusu özelleştirmeye şu gerekçelerle karşı çıkmıştır:

1. Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin Özelleştirme İdaresi’nce ihaleye açılmış olması, Anayasal bir hüküm olan kamu hizmetlerinin kamu tarafından verilmesi gerekliliğini dışlamakta, bu itibarla özelleştirmeye ilişkin 4046 sayılı “Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine Dair Kanun” kapsamı dışına çıkmaktadır.

2. Araç muayene hizmeti, ülkemizdeki trafik sorunsalı da düşünüldüğünde, tartışmasız bir biçimde kamu/toplum yararı niteliğindeki hizmetler arasındadır. Gerek Odamız gerekse kamu kurumlarınca organize edilen Ulaşım ve Trafik Kongrelerinde araç muayenesinin kamu hizmeti olduğu bir çok kez tescillenmiştir.

3. Bir kamu hizmetinin ticarileştirilerek özel ellerde tekele dönüştürülmesi genel olarak kamuyu, özel olarak da kamusal hizmetleri zayıflatıp malul bırakacaktır. Bu özelleştirme sonucunda, ayrılmaz bir

bütün olan araç, yol bakım ve trafik denetim süreçleri parçalanmaktadır. Oysa araç muayenesi ile yol üzeri denetim ve tesciller bir bütün oluşturmaktadır. Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yapılan araç muayenesi ile Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılan yol üzeri denetim ve tescil işlemleri, karayolları ve araçlara ilişkin kamusal bir bütünlük oluşturmaktadır. Kamu hizmetlerinin yürütülüşü ile denetimi, bu hizmetlerin kamu, ülke ve toplum çıkarları ile ulaşım ve trafik politikalarının bütünlüklü olması gerekliliği açıktır. Bu kapsamın bir kısmının kamu elinden çıkarılmasıyla kamu organizasyonu tek ayaklı ve malul duruma düşecektir.

4. Bu özelleştirme, ülke/toplum güvenliğine ilişkin verilerin yerli-yabancı sermayenin bilgisine sunulması ve yurt dışına çıkarılması gibi sakıncaları da beraberinde getirecektir. Çünkü devletin görevlendirme ve yedekleme planlarında yer alan araçlar ile tüm araçlara ilişkin adli tatbikat bilgileri özel muayene kuruluşlarına iletilerek kamusal, toplumsal ve bireysel güvenlik zedelenecektir.

5. Bu özelleştirme ile araç imal eden ve servis hizmeti veren firmaların kendi imalatlarına onay vermelerine imkan tanınarak otomotiv sektöründe tekel yaratılması söz konusu olacak ve haksız rekabet koşullarında mutlak piyasa egemenliği gündeme gelecektir. Zira ihalenin bir otomotiv firmasının da içinde bulunduğu bir Konsorsiyuma verilmesiyle, diğer araç imal eden firmalardan üstün konuma gelinmesi, üretim piyasasında mutlak tekel oluşması sonucunu verebilecektir.

6. Yukarıda belirtilen hususlar, AB standartlarında bir muayene kuruluşunda olması gereken ve TS-EN 45004 standartlarında öngörülen tarafsızlık ve bağımsızlık kriterine de aykırıdır.

7. Söz konusu özelleştirme, "Ekonomide verimlilik artışı ve kamu giderlerinde azalma sağlamak" gerekçeleriyle gündeme getirilmişti. Gerçekte ise bugüne kadar araç muayene istasyonlarından elde

edilen gelir, hizmete ilişkin yatırım ile hizmetin yaygınlaştırılması ve iyileştirilmesinde kullanılmamış, bu suretle özelleştirilmeye gerekçe yaratılmaya çalışılmıştır. Bu gerekçelerde sözü edilen 100 milyon dolarlık yatırımın (bu rakam anılan hizmetin 2003 yılı gelirine karşılık düşmektedir) devlet eliyle yapılması halinde, ülkedeki motorlu taşıtların yarısının muayeneye geldiği varsayılrsa bile, belirlenen ücretler üzerinden söz konusu yatırımın 2 yıl 20 günde amorti edileceği tesbit edilmiş durumdadır. Kamu elinde yılda asgari 300 milyon dolar gelir getirebilecek olan araç muayene istasyonlarının alt yapısının tamamlanması için gereken kaynağın ayrılmamasıyla söz konusu gelir çok daha fazlasıyla yerli ve yabancı sermayeye aktararak (ihalenin 613.5 milyon dolara kazanıldığı da gözetilmelidir) kamu zarara uğratılmaktadır.

8. Özelleştirme mantığı uyarınca söz konusu hizmetin aşırı ölçüde pahalanaacağı açıktır. "En yüksek bayilik bedeli 165 milyon dolarla İstanbul'da,, en düşük bedel de 600 bin dolarla Bayburt'ta" bilgisinin de içinde geçtiği Ekonomist Dergisinin özel ve kapsamlı bir haberinden bu öngörümüzün doğrulanacağı daha şimdiden anlaşılmaktadır..

Danıştay kararı yukarıda değindiğimiz bu hususlar nedeniyle oldukça önem taşımaktadır.

Danıştay kararının dayandığı gerekçelerde, önce, Anayasa'nın 47. maddesinde "özel bir kural" yer aldığı belirtilmekte ve ilgili 4. fıkrada, "Devlet kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabilmesi veya devredilebileceği kanunla" belirlendiği belirtilmekte; 47. maddenin 3. fıkrasının ise "Devletin kamu iktisadi teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan işletme ve varlıkların özelleştirilmesine ilişkin esas ve usuller kanunla gösterilir" şeklinde olduğuna atıf yapılmakta ve "ortaya çıkan görünüm"ün, "kamu hizmetinin özel kişilere gördürülmesi amacı yanında, özelleştirme uygulamasının da birlikte yansıttığı bir

idari yaklaşım sergilenmiş” olduğu saptanmaktadır. 2918 sayılı Karayolları Yasasının 35. maddesinde sözü geçen tüzelkişiliğin ise “kamu tüzelkişisi ve kamu kurumu olmadığı belirtilmektedir. 35. madde içinde “idari para cezası uygulamasının yer alması, ‘işletmeci’, ‘vergi yükümlüsü’ gibi kavramlara değinilmesi ve özelleştirmeye ilinti kurulması karşısında kuşkuya yer bırakmadığı” “oysa kamu hizmeti olarak nitelenen görevlerin idareden tamamen koparılmasının olanaksız” olduğu, “kamu hizmeti”nin, “öncelikle kamu idaresi veya bir kamu kurumunca yürütülecek bir görev” olması gerektiği, “bu bakımdan kamu hizmetinin idareden bağı kopararak, yetki verme ve işletme belgesiyle devredilmesinin olanağı”nın bulunmadığı belirtilmekte ve şu kayıt düşülmektedir: “Başka bir anlatımla, kamu hizmetini yürütmede öncelikle kamu idaresi veya kurumu görevli olacak daha sonra hizmet devri sözkonusu edilecektir.”

Yine Danıştay kararında, “İdari kolluk görevleri arasında yer alan araç tescil belgeleriyle yakından bağlantılı araç muayenelerinin, temelde kamu yararına yönelik bir kamusal hizmet ve yürütme organının içinde yer alan idare tarafından idari işlemlerle gerçekleştirilecek bir uğraş olduğunda duraksama yoktur” denilmekte ve “İdari işlemlere karşı açık olan yargı yolu da, hukuk devletinin vazgeçilmez koşulu olduğu” olduğu belirtilmekte, hemen ardından, “İdareyi, kolluk göreviyle doğrudan ilgili bir alanda idari işlemler yapmaktan uzaklaştırmak ve dolayısıyla da olağan yargı yolu dışına çıkartmak hukuk devleti ilkesiyle çelişecektir” belirlenmesi yapılmakta ve “Kamu tüzelkişilerinin görmekte oldukları kamu hizmetlerini devrederken de hukuk devleti ilkesi ve onu oluşturan öğelerden ayıramayacakları, kamusal hizmetlerle olan ilgilerinin doğal bağı kesemeyecekleri” belirtilmektedir.

Buna karşın, Odamızın iptalini istediği 2918 sayılı Yasanın değişik 35. maddesinin ise “yetki verilen gerçek ve tüzelkişilere, bu yetkilerin asıl sahibi olan idarenin iznine bağlamadan, alt işleticilere devir

olanağı vermekle, temelde idari olan bir uğraşın, yönetimle olan bağı bu açıdan da keserek, devirle ilgili idari işlemler gereğinden ve dolayısıyla hizmetin devrine ilişkin işlemlerin idari yargıda denetlenmesi ilkesinden ayrılınmaktadır” saptaması yapılmakta ve “hukuk devletinin ölçütlerinden olan idarenin yargısal denetimi ve denetimin idari yargı yerlerinde yapılması gerekliliği ile çelişki oluşturmak yanında, idarenin idari işlemlerle yürütme erkini gerçekleştirme işlevini ve yetkisini bırakması, böylece Anayasal konumundan uzaklaşması” sonucuna dikkat çekilmektedir.

Danıştay kararı, yukarıda adını andığımız dergide haberi geçen bayilikler vb. uygulamaları da ilgilendirecek bir yasal çerçeveyi de sunmaktadır. Şöyle ki, “Devirle ilgili bir diğer çelişki ise, kamu hizmetinin ve ilgili Anayasal ilkenin özünden kaynaklanmaktadır. Bir görevin kamu birimince yerine getirilmesinden vazgeçilip, gerçek veya tüzelkişiye bırakılmasıyla, artık hizmetin yürütümü belirlenmiş olmaktadır. Görevi devralıp yürüten de kamu yararından vazgeçemeyeceği gibi, yerine getirdiği de yine bir kamu hizmetidir. Bu konumu nedeniyle yetki alan kişi, kamu idaresi veya kamu kurumu olmadığından, kamu hizmetini bir başkasına devredemez. (...) Araç muayene istasyonu açma ve işletme yetkisi verilen gerçek veya tüzelkişinin, Anayasanın öngörüsü nedeniyle bir başka kişiye kamu hizmetini devretmesi olanağı bulunmamaktadır. Dahası, yetki verilen kişilerin bu yetkilerini alt işleticilere devretmesi, görevin kamusal niteliği nedeniyle, kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanımı olacaktır.”

Sonuçta, Danıştay kararı kamu hizmeti ile özelleştirme arasındaki bağları kopartmakta, mülkiyet satışı dışındaki hizmet devir işlemlerine idarenin kamusal rolü kapsamında bir çerçeve oluşturmakta ve konu özgülünde hukuk devleti gerekliliklerine dikkat çekmektedir.

Anayasa Mahkemesi’ne yansıyan bu konuda ülke, kamu ve toplum lehine bir karar çıkacağına ve

bağımsız yargıya olan inancımızı bir kez daha dile getirmek istiyoruz.

Araç muayene istasyonlarının özelleştirilmesine dayanak yapılmak istenen, bu hizmete ilişkin hantallık, aksaklık, yanlış ve kaçakların, ilgili kuruluşlar ve yöneticilerin yasalarla kendilerine verilmiş görevleri tam anlamıyla yerine getirmemeleri ve araç muayenesinden elde edilen gelirlerin bu alanda yatırıma dönüştürülmeyip başka alanlara kaydırılması ile büyüdüğünü görmek durumundayız. Bu duruma karşı ciddi bir kamu politikası oluşturulmasıyla sorunun kamu çıkarları ve toplum lehine çözümü gerçekleştirilebilir.

Odamız bu konunun kamuoyunda önyargısız ve toplum yararları lehine ele alınabilmesi için Kamu Kurumu niteliğinde bir Meslek Kuruluşu olma konumuyla gereken katkıları sunmaya devam edecektir. Ayrıca ciddi kamu politikalarının oluşturulması ve uygulanmasına ilişkin gereken katkıyı her zaman sunacağımızı burada yinelemek istiyoruz.

Emin KORAMAZ

TMMOB Makina Mühendisleri Odası

Yönetim Kurulu Başkanı

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI EĞİTİM-SEN'İN YASAL HAKLARI KULLANMASINA KARŞI GÖSTERİLEN ŞİDDETİ KINIYOR

26.11.2005

Türkiye'nin aydınlanma meşaleleri olan TÖS, TÖB-DER, EĞİT-DER, EĞİTİM-İŞ ve EĞİT-SEN'in Türkiye'yi aydınlatma ve geleceğe taşıma görevini, "Örgütlü Toplum, Demokratik Türkiye, İnsanca Yaşam" mücadelesiyle kesintisiz olarak sürdüren EĞİTİM-SEN üzerindeki baskılar, daha önce de belirttiğimiz üzere, Türkiye demokrasisinin bir aynası olarak sürüyor.

Herkese eşit ve parasız eğitim; lâik, bilimsel, demokratik eğitim; grevli, toplu sözleşmeli sendika hakları alanında geçmişte elde edilen bazı kazanımlar tek tek aşındırıldığı gibi, bu kazanım ve hakların savunusunu yapmak baskı, engelleme ve şiddet ile karşılık bulmaktadır. Bugün, EĞİTİM-SEN'in ve ülkemizin yüz yüze bulunduğu durum, bu gerçeğin açık bir göstergesidir.

26 Kasım 2005 Cumartesi günü Türkiye'nin dört bir yanından Ankara'ya gelen eğitim ve bilim emekçilerinin büyük buluşmasının engellenmeye çalışılması ve uygulanan şiddet, eğitim ve bilim

emekçilerinin yıllardır yaşadıkları, ciddi ekonomik ve sosyal sorunları örtemeyecektir.

Milli Eğitim Bakanlığı'na gitmek ve orada istemlerine ilişkin bir basın açıklaması yapmak isteyen eğitim ve bilim emekçilerine yönelik baskılar, ülkemizin maruz kaldığı sosyo-ekonomik ve politik durumun tipik bir göstergesi olarak kaydedilmelidir.

TMMOB Makine Mühendisleri Odası, eğitim işkolunda çalışan eğitim ve bilim emekçilerinin sorunlarının, biz mühendislerin ve ülkenin genel sorunlarından bağımsız olmadığını düşünmektedir.

Odamız EĞİTİM-SEN ve KESK'in haklı istemlerinin yanında olmayı sürdürecektir ve ülkemiz üzerinde oynanan oyunlara karşı yürütülen mücadeleye, demokratikleşme ve başka bir Türkiye mümkündür yaklaşımıyla destek vermeye devam edecektir.

Emin KORAMAZ

TMMOB Makina Mühendisleri Odası

Yönetim Kurulu Başkanı